

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Tabla) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

**History of Ancient Period to Midvale Period of Tabla / Pakhavaj
(230123103)**

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) पंजाब घराण्याचे संस्थापक ---- आहेत.

अ) छोटेलाल मिश्र	ब) लाल भवानी दास
क) सिधार खान	ड) कालू खान व मीरू खान
- २) पखवाज हे ---- वाद्य आहे.

अ) लोहावनद्ध	ब) चर्मावनद्ध
क) मुद्रावनद्ध	ड) यापैकी नाही
- ३) तबला/पखवाज इतिहास संदर्भात माहिती असणार्या 'संगीत रत्नाकर' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) पंडित अमोड दंडगे	ब) शारंगदेव
क) डॉ. योगमाया शुक्ला	ड) पंडित अरविन्द मुळगावकर
- ४) खालीलपैकी ---- हे अवणध वाद्य आहे.

अ) पटह	ब) मंजीरा
क) खंजीरी	ड) टाळ
- ५) 'तबल जंग' हा मुळात ---- शब्द आहे.

अ) अरब	ब) फ्रेंच
क) ग्रीक	ड) लॅटिन
- ६) 'टेपूल' हा शब्द मुळ कोणत्या भाषेतील आहे?

अ) अरब	ब) फ्रेंच
क) ग्रीक	ड) लॅटिन

- ७) नृत्याच्या साथीसाठी प्राचीन काळी राजदरबारात सर्वप्रथम कोणते वाद्य वापरले जायचे?
 अ) तबला ब) पखवाज
 क) मृदंगम ड) घटम
- ८) खालीलपैकी कोणते वाद्य एकमुखी नाही?
 अ) तबला ब) घटम
 क) कोंगो ड) डफ
- ९) खालीलपैकी कोणते वाद्य वायुज वर्गीकरणात येत नाही?
 अ) बासरी ब) नाल
 क) सेकसोफोन ड) बीगुल
- १०) नाल हे ——— वाद्य वर्गीकरणात येतात.
 अ) सुषीर ब) घन
 क) तंतु ड) अवणदध्
- ११) तबला/पखवाजाचा इतिहास अभ्यासताना असे लक्षात येते या तबला वाद्याची निर्मिती ——— पासून झाली.
 अ) नगारा ब) अतोदय
 क) त्रिपुष्कर ड) नाल
- १२) त्रिपुष्कराच्या तिसऱ्या भागाचे नाव काय आहे?
 अ) अतोदय ब) रज्जु
 क) डफ ड) आलिंगय

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) तबला/पखवाज या वाद्यांच्या निर्मिती विषयी माहिती असणारी पुस्तके.
 ब) अंकिक विषयी माहिती लिहा.
 क) भूमी दुंदुभी विषयी माहिती.
 ड) पटह या वाद्याविषयी माहिती.
 इ) अतोदय विषयी माहिती.
 ई) वाद्य वर्गीकरण – तंतु वाद्य.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) तबला/पखवाजच्या इतिहास संबंधी पंडित अमोद दंडगे यांचे मत लिहा.
 ब) तबला/पखवाजाचे इतिहास याविषयी कोणत्याही दोन विद्वान विचारवंतांचे मत लिहा.

- क) लॅटीन भाषेतून आलेल्या तबला विषयक शब्दांचे वर्णन याविषयी सविस्तर लिहा.
ड) आधुनिक काळात नृत्यासाठी तबला वाद्याचा उपयोग याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) तबला/पाखवजाची आधुनिक काळी उपयोगिता स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तबला/पाखवाजाच्या ई. स. १२०० च्या कालखंडातील वादन पद्धती लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
शास्त्रीय संगीतामध्ये तबला/पखवाजा चे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) रियाजातील अक्षरसाधना बदल माहिती लिहा.
ब) थापिया बाज बदल सविस्तर लिहा.
क) तबला वादनातील रियाज – तालशास्त्र अध्ययन याविषयी लिहा.
ड) रियाजातील ठेहराव या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) रियाजातील वजन चे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) पढन्त विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- तबला वादनात रियाजासाठी लयीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Tabla) (सत्र – I) (New) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Books of Review (230123104)

वार, दिनांक : बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण : ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) शारंगदेव लिखित ——— हा ग्रंथ संगीत उपयोगी आहे.
अ) नाट्यशास्त्र   ब) संगीत रत्नाकर
क) संगीत विशारद   ड) ताल प्रबंध
- २) "Aesthetics of Tabla" या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) पंडित सुधीर माइणकर   ब) पंडित अमोड दंडगे
क) पंडित छोटेलाल मिश्रा   ड) सुरेश तळवलकर
- ३) "पखवाज के घराने एवं परंपराये" या पुस्तकाचे लेखक ———.
अ) डॉ. राम सुदर्शन   ब) पंडित अमोड दंडगे
क) डॉ. आबान मिस्त्री   ड) डॉ. योगमाया शुक्ल
- ४) 'तबला वादन कला और शास्त्र' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
अ) डॉ. राम सुदर्शन   ब) पंडित अमोड दंडगे
क) पंडित छोटेलाल मिश्रा   ड) सुधीर माइणकर
- ५) "तबला संचायन" पुस्तकाचे लेखक ——— आहेत.
अ) सुधीर माइणकर   ब) डॉ. एस. आर. चिंशती
क) पंडित छोटेलाल मिश्रा   ड) सुधीर माइणकर
- ६) "ताल प्रबंध" या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) डॉ. योगमाया शुक्ल   ब) पंडित अमोड दंडगे
क) पंडित छोटेलाल मिश्रा   ड) सुधीर माइणकर

- प्र.२ टिपा लिहा (कोणतेही दोन) ०६
- अ) पंडित सुरेश तळवलकर लिखित पुस्तकांची नावे व मांडलेले विषय.
ब) पंडित अरविंद मुळगावकर यांनी तबला या पुस्तकात मांडलेले विषय.
क) नाट्यशास्त्र किंवा संगीत रत्नाकर या ग्रंथातील अवनदध वाद्य यावर समीक्षण करा.
ड) संगीतातील संशोधन पद्धती या पुस्तकातील शोध विषयक विचार लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. ०६
- तबला संचायन या पुस्तकाच्या लेखकाचे नाव सांगून त्यांनी लिहिलेल्या अध्यायाविषयी लिहा.
- प्र.४ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) नाट्यशास्त्र या ग्रंथातील तबला/पखवाज विषयक इतिहासाचे वर्णन करा.
किंवा
ब) तबला पुराण या ग्रंथातील अध्यायावर तुमचे विचार स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) सीमित प्रश्नावली विषयी माहिती लिहा.
ब) असीमित प्रश्नावली विषयी माहिती लिहा.
क) प्रश्नावली चा अर्थ व विशेषता स्पष्ट करा.
ड) पॅनल पद्धती विषयी सविस्तर लिहा
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) संशोधनासाठी विषयाची निवड याविषयी सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) विज्ञान व तंत्रज्ञान विषयक क्षेत्र याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- संशोधनाची क्षेत्र यामध्ये शास्त्र ग्रंथ किंवा मनोवैज्ञानिक क्षेत्र या विषयी सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Tabla) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Notation System of Taals (230123203)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) एक तालाचे काल ---- या मात्रेवर आहेत.

अ) २,५	ब) २,९
क) ३,४	ड) ३,७
- २) एक ताल खालीलपैकी कोणत्या गायकिच्या साथसंगतीसाठी वाजवला जातो?

अ) ध्रुपद	ब) ख्याल
क) तुमरी	ड) कव्वाली
- ३) एक तालाचे गणितीय स्वरूप ---- आहे.

अ) ६ विभाग २-२-२-२ मात्रेचे	ब) ३ विभाग ५-४-३ मात्रेचे
क) ५ विभाग ३-३-३-१-२ मात्रेचे	ड) प्रत्येक विभाग ३ मात्रांचा
- ४) मत्त ताल तिप्पट चे एक आवर्तन ---- मात्रेचे होईल.

अ) २.७५	ब) ३.००
क) ३.६६	ड) २.६०
- ५) एकताल हा कोणत्या प्रकारच्या तालाचे आदर्श उदाहरण मानले जाते?

अ) विलक्षण	ब) समताल
क) दक्षिणात्य	ड) अर्धविलक्षण
- ६) मत्त तालाचे गणितीय स्वरूप ----.

अ) २+२+३+२ = ९	ब) २+३+२+२ = ९
क) ३+२+२+२ = ९	ड) २+२+२+३ = ९

- प्र.४ थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) एकतालात एक तिस्त्र जातीचा कायदा ४ प्रकारासहित लिपीबद्ध करा.
किंवा
- ब) मत्त तालात एक कायदा ४ पल्टे लिपीबद्ध करा.
- प्र.५ थोडक्यात उत्तर लिहा. १२
- मत्त तालात एक रेला ४ पल्टे व तिहाई सहित लिपीबद्ध करा.

- प्र.२ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) 0६
अ) 'वादन शैली' अर्थ व व्याप्ती
ब) 'बजन्त' अर्थ
क) खाली-भरी
ड) निकास
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
तबला/पखवाजाच्या सर्व घराण्यांची विशेषता सविस्तर लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) हाताच्या बोटाद्वारे विशिष्ट आघात व नाद निर्मिती यावर थोडक्यात लिहा.
किंवा
ब) कोणत्याही दोन घराण्यांच्या बाजाबद्दल माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Tabla) (सत्र – II) (New) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Brief Study of Classical and Semi Classical Music (230123206)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण : ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) वादी – संवादी चे वर्णन असणारी रचना खालीलपैकी कोणती?

अ) होरी	ब) लक्षण गीत
क) सादरा	ड) कजरी

२) भगवंताच्या रचना वगळता आशा साहित्यिक रचना ज्या विशिष्ट ताला मध्ये गायल्या बांधलेल्या असतात त्या म्हणजे ———.

अ) कीर्तन	ब) होरी
क) गीत	ड) भजन

३) प्रभू रामचंद्रांच्या लिला च वर्णन कोणत्या गायन प्रकारामध्ये समाविष्ट असते?

अ) ध्रुपद	ब) कजरी
क) चैती	ड) टप्पा

४) वैचित्र्य ——— बाणी चे प्रधान गुण आहेत.

अ) डागुर	ब) चौताल
क) गोबर हार	ड) खंडहार

५) शांत प्रधान गुण ——— बाणी चे आहेत?

अ) डागुर	ब) चौताल
क) गोबर हार	ड) खंडहार

६) सरलता आणि लालित्य हे ——— बाणी चे प्रधान गुण आहेत.

अ) डागुर	ब) नोहार
क) गोबर हार	ड) खंडहार

- ७) सादरा गायकीसाठी वाजवला जाणारा ताल ----.
- अ) आडा चौताल   ब) सवारी
क) झपताल   ड) झुमरा
- ८) चतरंग च्या दुसऱ्या भागात ---- असते.
- अ) मृदंगाचे बोल   ब) सरगम
क) खयाल   ड) तराणा
- ९) "जेव्हा एका गीतांमध्ये अनेक रागांचे वर्णन असते तेव्हा तो गीत प्रकार ----.
- अ) राग वर्ण तालिका   ब) राग माला
क) चतरंग   ड) चैती
- १०) "ज्योनार" गायकी ---- भागात प्रसिद्ध आहे.
- अ) २   ब) ३
क) ४   ड) ५
- ११) शास्त्रीय गायक पंडित मोतिराम हे खालीलपैकी कुणाचे गुरु होते?
- अ) ओंकारनाथ ठाकूर   ब) गिरिजा देवी
क) शोभा गुर्टू   ड) पंडित जसराज
- १२) पंडित जसराज हे ---- घराण्याचे गायक होते.
- अ) आग्रा   ब) जयपूर
क) मेवाती   ड) किराणा

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) कजरी बद्दल माहिती
ब) त्रिवट गायकीसाठी वाजवले जाणारे ताल
क) द्रुत लयीत वाजवले जाणारे कोणतेही दोन गायन प्रकार व त्याबद्दल माहिती
ड) त्रिवट गायकी बद्दल माहिती
इ) चैती गायकी साठी वाजवले जाणारे ताल
ई) उपशास्त्रीय संगीतातील सर्व गीत प्रकार

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) कोणत्याही ३ लोकगीत प्रकार व त्यांच्यासाठी उपयोगी असणारे ताल या बद्दल माहिती लिहा.
ब) छोटा खयाल बद्दल माहिती लिहा.
क) तराणा गायकी बद्दल माहिती देऊन दोन्ही चा साम्य व भेद स्पष्ट करा.
ड) धमार, टप्पा आणि सादरा या गायन प्रकारासाठी वाजवले जाणारे ताल याविषयी माहिती लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) खयाल साथ सांगतीसाठी तबला या वाद्यांचा उपयोग स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) उपशास्त्रीय संगीताच्या साथ सांगतीसाठी तबला या वाद्यांचा उपयोग स्पष्ट करा.
- प्र.५ निबंधात्मक उत्तर लिहा. १२
- सुगम संगीताच्या साथीसाठी वाजवले जाणारे ताल वाद्य विषयी माहिती लिहा.

- ७) "घिडनग" शब्दयुक्त रचना खालीलपैकी कोणत्या घराण्यात वाजवली जाते?
(प्रामुख्याने)
अ) दिल्ली
ब) लखनऊ
क) पंजाब
ड) नाना पानसे
- ८) अजराडा घराण्याचे वैशिष्ट्य ----.
अ) मींड
ब) घिनतक
क) धीरधीर
ड) लंबछड
- ९) पलुस्कर ताललिपी मध्ये एका मात्रेत ६ अक्षरे असल्यास कोणते चिन्ह वापरले जाते.
अ) ३
ब) +
क) U
ड) W
- १०) भातखांडे ताललिपी मध्ये एका मात्रेत ४ अक्षरे असल्यास कोणते चिन्ह वापरले जाते.
अ) U
ब) +
क) W
ड) 0
- ११) पलुस्कर ताललिपी मध्ये अर्ध्या मात्रेसाठी कोणते चिन्ह वापरले जाते.
अ) U
ब) +
क) W
ड) 0
- १२) खालीलपैकी पलुस्कर ताललिपी मध्ये समेसाठी कोणते चिन्ह वापरले जाते?
अ) १
ब) +
क) 0
ड) X

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) ताल आदिताल/तिनताल मध्ये एक तुकडा लिपीबद्ध करा.
ब) रुद्र तालामध्ये एक तिहाइ लिपीबद्ध करा.
क) गजझम्पा/पंचमसवारी मध्ये एक तिहाइ लिपीबद्ध करा.
ड) आदिताल/तीनताल मध्ये एक मुखडा लिपीबद्ध करा.
इ) रुद्र तालामध्ये एक तुकडा पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीबद्ध करा.
ई) पंचमसवारी/गजझम्पा मध्ये तुकडा लिपीबद्ध करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) आदिताल/तिनताल मध्ये एक परन लिपीबद्ध करा.
ब) गजझम्पा/सवारी मध्ये एक परन लिपीबद्ध करा.
क) रुद्र तालामध्ये एक चक्रदार लिपीबद्ध करा.
ड) गजझम्पा/सवारी मध्ये एक चक्रदार लिपीबद्ध करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) रूद्र तालात एक रेला लिपीबद्ध करा.
- किंवा
- ब) गजझम्पा/सवारी तालामध्ये एक रेला किंवा कायदा लिपीबद्ध करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- गजझम्पा/सवारी मध्ये किंवा रूद्र तालामध्ये एक कमाली चक्रदार लिपीबद्ध करा.

- ७) खोड द्विमुखी असतानाही एका मुखाला पुडी असल्यामुळे — हे वाद्य एकमुखी आहे.
 अ) चंग ब) नगारा
 क) पखवाज ड) मादल
- ८) खालीलपैकी विश्वकर्मा आधारे कोणत्या वाद्याची उत्पत्ती झाली?
 अ) नाल ब) पटह
 क) दुंदुभी ड) दर्दर
- ९) चर्मावनद्ध दृष्टीकोनाने वाद्य वर्गीकरण — प्रकारात विभागले आहे.
 अ) ३ ब) ५
 क) ४ ड) ६
- १०) खालीलपैकी कोणते वाद्य वलययुक्त प्रकारात येते.
 अ) नाल ब) खोल
 क) अतोद्य ड) मादक
- ११) 'आंकीक' — वाद्य आहे.
 अ) एकमुखी ब) द्विपार्श्वभूमी
 क) दक्षिणमुखी ड) संमुखी
- १२) खालीलपैकी यवाकृती वाद्य कोणते?
 अ) उर्ध्वक ब) नाल
 क) पणव ड) दर्दर

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) 'आनदध' अर्थ
 ब) 'भूमी दुंदुभी' अर्थ
 क) यवाकृती वाद्याची ३ उदाहरणे (स्पष्टीकरण)
 ड) पार्श्वमुखी वाद्याची ३ उदाहरणे (स्पष्टीकरण)
 इ) वैष्णव कीर्तन साथीसाठी वाजवली जाणारे वाद्ये
 ई) मणिपुरी लोकसंगीतात वाजवली जाणारी वाद्ये

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) संमुखी वाद्याविषयी माहिती लिहा.
 ब) मुखचर्म विषयी माहिती लिहा.
 क) चक्राकृती वाद्याविषयी माहिती लिहा.
 ड) हरितकी आणि यव विषयी माहिती लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) ध्वनीमार्जना विषयी माहिती लिहा.

ब) न्यास विषयी माहिती लिहा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा.

१२

अवनद्ध वाद्यांचा विकास थोडक्यात लिहा.

- ८) तालों का सौंदर्यशास्त्र या पुस्तकामध्ये वृत्ताचे किती प्रकार सांगितले आहेत?
 अ) १८ ब) १९
 क) २० ड) २१
- ९) 'अनुप्रास' ही संकल्पना ——— पासून निर्माण होते.
 अ) जाति ब) नाद
 क) लय ड) बंदिश
- १०) शब्दालंकाराचे ——— प्रकार मानले जातात.
 अ) ३ ब) ४
 क) ५ ड) ६
- ११) खालीलपैकी कोणता शब्दालंकाराचा प्रकार आहे?
 अ) नाद ब) छंद
 क) यमक ड) मार्ग
- १२) कर्नाटकी संगीतामध्ये लघु च्या मात्रा मान ——— आहे.
 अ) ४ ब) ५
 क) ६ ड) ७

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार) १२
 १) अक्षरगणवृत्त
 २) पं. जगन्नाथ प्रसाद यांची छंद विषयी व्याख्या.
 ३) डॉ. सुभद्रा चौधरी यांची छंद विषयी व्याख्या लिहा.
 ४) वृत्त माहिती विषयी माहिती लिहा.
 ५) अर्थालंकाराचे प्रकार लिहा.
 ६) छंदाच्या पुनरावृत्तीचे ३ नमुने लिहा.
- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 १) तालाची व ठेक्याची परिभाषा स्पष्ट करा.
 २) कायद्यातील नाद सौंदर्य स्पष्ट करा.
 ३) रेल्याचे एकसंघ नादाची साखळी निर्माण करणारा छंद याविषयी माहिती लिहा.
 ४) गतीचे चलन व सौंदर्य स्पष्ट करा.
- प्र.४ निबंधात्मक उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
 १) रेल्याचे विकास सौंदर्य स्पष्ट करा.
 २) पूर्वसंकल्पित रचना सौंदर्य स्पष्ट करा.
- प्र.५ छंद, गण, वृत्त व तालांचे सौंदर्यशास्त्र याविषयी माहिती लिहा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.ए. (Tabla) (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Notation of Improvisatory & Precomposed Compositions – IV
(230123403)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) "तबला/पखवाज लिपि" या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) छोटेलाल मिश्रा   ब) वंदना भार्गव
क) संजीव शेलार   ड) भीमसेन सरल
- २) झपताल/सुलताल ची कुआड एका आवर्तनात किती मात्रेची असेल?
अ) ६   ब) ९
क) ८   ड) १०
- ३) पलूसकर ताल लिपि मध्ये एका मात्रेत दोन अक्षरे आल्यास कोणते चिन्ह वापरले जाते?
अ) ००   ब) +
क) -   ड) *
- ४) भातखंडे ताल लिपि मध्ये टाळी दर्शविण्यासाठी कोणते चिन्ह वापरले जाते?
अ) अर्धकंस   ब) मात्रासंख्या
क) टाळी संख्या   ड)))
- ५) भातखंडे यांनी ---- या नावानी आपले ग्रंथ प्रकाशित केले.
अ) मतंग   ब) हरी दास
क) चतुर पंडित   ड) राम मात्य
- ६) खालीलपैकी ---- पलूसकरांचे शिष्य आहेत.
अ) वजीर खान   ब) गजानन बुवा जोशी
क) विनायकराव पटवर्धन   ड) विनायक टेंबे

ड) जयताल/विश्व मध्ये एक कायदा ४ प्रकार पलूसकर ताललिपि मध्ये लिपि बद्ध करा.

- प्र.४ वर्णनात्मक उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) विश्व/जय तालात एक रेला ५ पलटे व तिहाई – भातखंडे ताललिपि.
- ब) विश्व/जय तालात एक रेला ५ पलटे व तिहाई – पलूसकर ताललिपि.
- प्र.५ वर्णनात्मक उत्तर लिहा. १२
- ताल लिपि निर्मिती या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) टाळी-काल, खाली-भरी या स्वतंत्र वादनातील संकल्पनांचा विकास यावर सविस्तर माहिती लिहा.
- ब) स्वतंत्र वादन नाद भाषा स्पष्ट करा.
- प्र.५ निबंधात्मक उत्तर. १२
- स्वतंत्र वादनामध्ये लयीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.ए. (Tabla) (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Hindustani & Karnatak Taal System (230123407)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) पाश्चात्य ताल्लीपी पद्धती ला काय म्हणतात?
अ) Tempered Scale Notation   ब) Natural Notation
क) Staff Notation   ड) Diatonic Notation
- २) कर्नाटकी साप्तसुलादी ताल चे निर्माता कोण आहेत?
अ) पंडित रामामात्या   ब) पंडित अहोबल
क) पंडित पुरंदरदास   ड) पंडित शारंगदेव
- ३) कर्नाटकी संगीतातील तालाचे जे विभिन्न खंड असतात त्यांना ---- म्हणतात.
अ) विभाजन   ब) पटलू
क) अंग   ड) वर्गीकरण
- ४) कर्नाटकी तालांमध्ये प्रविष्ट असणारा सर्वात लहान भाग कोणता?
अ) लघु   ब) काकपद
क) गुरू   ड) अणूद्रुत
- ५) तालाच्या दश प्राणा मध्ये सहाव्या क्रमांकावर कोणता प्राण आहे?
अ) क्रिया   ब) काल
क) ग्रह   ड) जाति
- ६) पंचजाती भेदानुसार कर्नाटकी मठ तालाच्या मात्रा किती होतात?
अ) १५   ब) ३०
क) ५०   ड) ७५
- ७) संकीर्ण जातीनुसार त्रिपुट तालाच्या किती मात्रा होतात?
अ) १३   ब) १५
क) १९   ड) २१

- ८) पंच जातीनुसार आठ तालाच्या मात्रा किती?
 अ) ४० ब) ५०
 क) ६० ड) ८०
- ९) सप्त सुलादी ताल पद्धतीतील रूपक ताल कोणत्या चिन्हाद्वारे ओळखला जातो?
 अ) ० | ब) | ०
 क) || ० ड) ० ||
- १०) मिश्र जातीनुसार त्रिपुट तालाच्या मात्रा किती?
 अ) ११ ब) १३
 क) १६ ड) १९
- ११) उत्तर भारतीय रूपक ताल आणि दक्षिण भारतीय चतुस्त्र रूपक ताल यामध्ये किती मार्काचा फरक आहे?
 अ) १ ब) २
 क) ३ ड) ४
- १२) उत्तर भारतीय झपताल आणि दक्षिण भारतीय मिश्र झप ताल यामध्ये किती मार्काचा फरक आहे?
 अ) १ ब) ४
 क) ० ड) ८

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) दक्षिण भारतीय ताल पद्धतीमध्ये जाती परिवर्तन म्हणजे काय ते लिहा.
 ब) प्लुत आणि काकपद यांचे चिन्ह आणि मात्रासंख्या लिहा.
 क) दक्षिण भारतीय ताल पद्धतीमध्ये जाती परिवर्तनामध्ये कोणते अंग प्रभावित होतात आणि कोणते होत नाहीत ते लिहा.
 ड) अनुदृत विषयी माहिती लिहा.
 इ) प्लुत विषयी माहिती लिहा.
 ई) दक्षिण भारतीय ताल पद्धतीमध्ये ध्रुव तालाविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) उत्तर भारतीय ताल आणि दक्षिण भारतीय ताल यांच्या रचनेतील भेद स्पष्ट करा.
 ब) मिश्र आठ तालाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 क) उत्तर भारतीय रूपक ताल एका आवर्तानामध्ये आड लिहा.
 ड) दक्षिण भारतीय तालामध्ये गुरु म्हणजे काय त्याविषयी माहिती लिहा.

- प्र.४ वर्णनात्मक उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) दक्षिण भारतीय तालाचे अंग यावर सविस्तर माहिती द्या.
ब) साप्तसुलादि ताल या विषयी माहिती लिहा.
- प्र.५ वर्णनात्मक उत्तर लिहा. १२
दक्षिण भारतीय तालाचे जाति परिवर्तन याविषयी माहिती लिहा.